

Briuselis, 2019 06 05
COM(2019) 527 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

**dėl 2019 m. Švedijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m.
Švedijos konvergencijos programos**

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl 2019 m. Švedijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Švedijos konvergencijos programos

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo¹, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo², ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė įspėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Švedija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą;
- (2) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Švedijos ataskaita³. Joje įvertinta Švedijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtą šaliai skirtą

¹ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

² OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

³ SWD(2019) 1026 *final*.

rekomendaciją, veiksmai, kurių šalis ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas rekomendacijas, ir Švedijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2019 m. vasario 27 d.⁴. Atlikusi analizę Komisija padarė išvadą, kad Švedijoje yra susidaręs makroekonominis disbalansas. Visų pirma būsto kainų pervertinimas ir nuolatinis namų ūkių skolos didėjimas kelia nevaldomos korekcijos riziką. Didelė namų ūkių skola, išreikšta BVP dalimi, ir toliau augo. 2017 m. antrąjį pusmetį įvyko būsto kainų korekcija ir nuo to laiko jos palaipsniui stabilizavosi. Vis dėlto iš vertinimo rodiklių matyti, kad būsto kainos tebėra didelės, palyginti su pagrindiniais rodikliais. Nors bankų sektorius, atrodo, turi pakankamai kapitalo, turint omenyje didelę priklausomybę nuo namų ūkių hipotekos paskolų nevaldoma korekcija neigiamai paveiktų finansų sektorių. Tokiu atveju dėl sisteminių finansinių tarpusavio sąsajų neigiamą šalutinį poveikį patirtų ir kaimyninės šalys. Būsto pasiūlos struktūrinės kliūtys išlieka, o statybų apimtis sumažėjo. Nors per kelerius pastaruosius metus hipotekos skolos augimo problemai spręsti imtasi makroprudencinių veiksmų, kol kas jų poveikis atrodo ribotas. Išlieka svarbių politikos spragų, visų pirma susijusių su mokesčių paskatomis būstų savininkams ir būsto pasiūlos bei nuomos rinkos veikimu;

- (3) 2019 m. balandžio 26 d. Švedija pateikė 2019 m. nacionalinę reformų programą, o 2019 m. balandžio 29 d. – 2019 m. konvergencijos programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (4) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁵ 23 straipsnyje, Komisija, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimų. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse⁶;
- (5) šiuo metu Švedijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2019 m. konvergencijos programoje Vyriausybė planuoja 2019 m. pasiekti 0,6 % BVP perteklių ir jis programos laikotarpiu turėtų toliau didėti. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu⁷, planuojama visu programos laikotarpiu viršyti vidutinio laikotarpio biudžeto tikslą – 1 % BVP struktūrinį deficitą. 2019 m. konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP sumažės iki 34,5 % 2019 m. ir toliau mažės – iki 28,2 % 2022 m. Daugiausia valdžios sektoriaus skolos santykį su BVP mažins patikimi viešieji finansai ir stabilus ekonomikos augimas. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, numatoma, kad

⁴ COM(2019) 150 *final*.

⁵ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁶ COM(2014) 494 *final*.

⁷ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinąsias priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrą sutartą metodiką.

struktūrinis balansas ir 2019 m., ir 2020 m. bus perteklinis (atitinkamai 0,5 ir 0,6 % BVP), taigi viršys vidutinio laikotarpio biudžeto tikslą. Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozes Švedija 2019 ir 2020 m. turėtų atitikti Stabilumo ir augimo pakto nuostatas;

- (6) ir taip didelė namų ūkių skola didėjo toliau. Namų ūkių skola 2018 m. išaugo 5,5 % ir pasiekė apie 88 % BVP ir 186 % disponuojamųjų pajamų, t. y. vieną aukščiausių lygių ES. Tai daugiausia lėmė su didelėmis būsto kainomis susijęs didesnis hipotekinis skolinimasis kartu su hipoteka finansuojamam nekilnojamajam turtui įsigyti palankiais struktūriniais iškraipymais. Per kelerius pastaruosius metus Švedija įgyvendino keletą makroprudencinių priemonių, įskaitant nuo 2018 m. kovo mėn. galiojančią sugriežtintą hipotekos paskolų, kurių įmokos dydžio ir pajamų santykis didelis, grąžinimo taisyklę ir sprendimą nuo 2019 m. rugsėjo mėn. padidinti bankų anticiklinį kapitalo rezervą. Tačiau atrodo, kad politikos veiksmai, kurių iki šiol imtasi, apskritai turėjo nedidelį poveikį hipotekinio skolinimo augimui ir nebuvo imtasi jokių politinių veiksmų siekiant reformuoti mokesčių paskatas, susijusias su būsto nuosavybe ir hipotekine skola;
- (7) nors 2017 m. pabaigoje būsto kainos sumažėjo ir nuo to laiko iš esmės nesikeitė, tai atsitiko po ilgo laikotarpio, kuomet kainos labai augo, ir vertinimai vis dar gerokai viršija pagrindinius ekonominius rodiklius. Tarp pagrindinių problemų – būsto nuosavybei ir hipotekinei skolai palankios mokesčių paskatos, palankios kredito sąlygos ir vis dar palyginti mažos hipotekos paskolų grąžinimo normos. Nepaisant per pastaruosius penkerius metus labai išaugusių naujų statybų, vis dar jaučiamas trūkumas, visų pirma įperkamo būsto aplink didžiuosius miestus. Naujo būsto pasiūla nesiekia numatytų artimiausio laikotarpio poreikių, kurie, kaip apskaičiuota, 2018–2020 m. sudaro apie 90 000 naujų būstų per metus. Šis stygius yra susijęs su struktūriniais trūkumais, pvz., ribota konkurencija statybų sektoriuje dėl mažųjų ir užsienio įmonių patekimo į rinką kliūčių ir galimybės dideliems nekilnojamojo turto plėtotojams kontroliuoti žemės išteklius. Esami būstai nėra naudojami veiksmingai. Nuomos rinkoje dėl mažesnės už rinkos kainą nuomos sukuriama susaistymo ir skirstymo į „savuosius“ bei „pašalinius“ poveikis. Rinkoje, kurioje būstų savininkai gyvena jiems priklausančiame būste, kapitalo prieaugio mokesčiai mažina būstų savininkų judumą. Būsto trūkumas trukdo žmonėms keisti darbą ir gali prisidėti prie kartų nelygybės. Švedijos valdžios institucijos ir toliau laipsniškai vykdo 22 punktų planą, kuriuo siekiama padidinti gyvenamųjų namų statybų mastą ir pagerinti būsto sektoriaus veiksmingumą. Siekiant liberalizuoti griežtas nuomos rinkos taisykles ir peržiūrėti kapitalo mokestį nuosavame būste gyvenantiems asmenims iki šiol nebuvo imtasi jokių konkrečių politikos veiksmų, nors 2019 m. sausio mėn. naujoji vyriausybė paskelbė ketinanti pradėti šių sričių reformas, prieš tai atlikus parengiamąjį tiriamąjį darbą;
- (8) kai kuriuose sektoriuose, pvz., statybų, švietimo, informacinių ir ryšių technologijų, atsiranda darbo jėgos trūkumas. Siekiant remti investicijas į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, taip pat skaitmeninimą, būtina užtikrinti specializuoto žmogiškojo kapitalo pasiūlą. Šiuos iššūkius spręsti padės investavimas į švietimą ir įgūdžius, įskaitant skaitmeninius. Iki šiol mokymosi rezultatai šiek tiek pagerėjo, tačiau skirtingų socialinių grupių mokymosi rezultatų atotrūkis yra didelis ir vis didėja. Dėl demografinių pokyčių didės mokinių skaičius, o tai dar labiau paaštrins dabartinį mokytojų trūkumą. Reikėtų atidžiau stebėti migrantų iš ES nepriklausančių šalių bei jų palikuonių padėtį ir pastaruoju metu patvirtintų programų poveikį, nes užsienyje gimusių mokinių integracija į mokyklas ir tvari žemos kvalifikacijos asmenų ir

migrantų iš ES nepriklausančių šalių, ypač moterų, įtrauktis į darbo rinką tebėra sudėtinga;

- (9) gerinti darbo jėgos judumą, regioninę sanglaudą ir būsto rinką ir didinti ilgalaikį Švedijos našumo augimą gali padėti tolesnės investicijos į transporto infrastruktūrą. Apie dideles investicijas į transporto infrastruktūrą Vyriausybė paskelbė 2018–2029 m. nacionaliniame infrastruktūros plane įvairių rūšių transportui (visų pirma geležinkeliams ir keliams) atnaujinti. Plane numatytos didelės investicijos į geležinkelių sistemos plėtrą, skatinant prekes gabenti ne keliais, o geležinkeliais ir taip, be kita ko, prisidedant prie išmetalų kiekio mažinimo. Siekiant užtikrinti, kad Švedija pirmautų inovacijų srityje, labai svarbu išlaikyti aukštą investicijų į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą lygį, palankias pagrindines sąlygas ir platesnę inovacijų bazę. Švedijos inovacijų modelis tradiciškai remiasi keliomis didelėmis pasauliniu mastu veikiančiomis technologijų bendrovėmis. Būtų svarbu sukurti aplinką, kurioje taip pat būtų puoselėjamas MVĮ ir startuolių inovacijų potencialas. Švedijos inovacinį pajėgumą taip pat būtų galima toliau didinti stiprinant akademinės bendruomenės ir MVĮ bendradarbiavimą;
- (10) pinigų plovimo prevencija tapo Švedijos prioritetu kilus pinigų plovimo skandalui, susijusiam su viena iš didžiausių finansų įstaigų šalyje. Švedijos ir Estijos finansų priežiūros institucijos kartu su atitinkamomis Latvijos ir Lietuvos institucijomis pradėjo bendrą tyrimą. Nors 2017 m. Švedijos kovos su pinigų plovimu sistema buvo sustiprinta, kai įsigaliojo Kovos su pinigų plovimu įstatymas, tebėra svarbu toliau dirbti siekiant nustatyti ir ištaisyti likusius sistemos trūkumus. Problemų tebėra ir priežiūros institucijai vis dar reikia priimti papildomas priemones ir gaires, kaip stiprinti priežiūrą šioje srityje. Reikėtų atkreipti dėmesį į veiksmingą šių priemonių įgyvendinimą, kai jos bus priimtos;
- (11) pašalinti tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma šalies ataskaitos⁸ D priede nurodytose srityse, galėtų padėti 2021–2027 m. ES fondų programavimas. Tai suteiktų Švedijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose;
- (12) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Švedijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šalies ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. konvergencijos programą ir 2019 m. nacionalinę reformų programą, taip pat veiksmus, kurių Švedija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Švedijos politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (13) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. konvergencijos programą ir laikosi nuomonės, kad Švedija turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto;
- (14) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. konvergencijos programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,

⁸

SWD(2019) 1026 final.

REKOMENDUOJA Švedijai 2019 ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Spręsti didelės namų ūkių skolos keliamos rizikos klausimą, laipsniškai mažinant hipotekos paskolų palūkanų atskaitymą iš mokėtinų mokesčių arba didinant periodinius nekilnojamojo turto mokesčius. Skatinti investicijas į gyvenamųjų namų statybas, kur būsto trūkumas yra didžiausias, visų pirma šalinant struktūrines kliūtis statyboms. Didinti būsto rinkos veiksmingumą, be kita ko, užtikrinant didesnį nuomos kainų lankstumą ir peržiūrint kapitalo prieaugio mokesčio struktūrą.
2. Vykdam su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į švietimą ir įgūdžius, nuolatinės investicijas į darnųjį transportą įvairių rūšių transportui, visų pirma geležinkeliams, atnaujinti, taip pat mokslinius tyrimus ir inovacijas, atsižvelgiant į regioninius skirtumus.
3. Užtikrinti kovos su pinigų plovimu sistemos taikymo veiksmingą priežiūrą ir vykdymą.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas